

Kokios girtos sukosi velnių malūnuose

Pirmą kartą vardą ir pavardę Audronė Damarackienė išgirdau Palangoje, Gintaro gatvėje, inteligentų salonėlyje. Rengėmės eiti į koncertą, kuriame turėjo pasirodyti ne tik Vytautas Kernagis, bet ir patrauklioji šokanti, dainuojanti Audronė. Koncertas buvo puikus. Tu tryškai čigonišku temperamentu. Ar galėjau įtarti, kad po penkerių metų susitiksimė Didžiojoje (Gorkio) gatvėje? Tapome bendradarbiais, abu dėstėme Kultūros mokykloje. Žinau, Audrone, kad esi iš Ukmergės. Papasakok, kaip prabėgo Tavo vaikystė?

Turiu dvi seseris. Viena jų mano dvynė. Abi lankėme vaikų darželį. Tuomet mažų klausdavo: kuo norite būti užaugę?

Namuose mes turėjome mažiuką televizorių, vieną pirmųjų, kuris rodydavo žinias, kokį filmą, kartais baletą. Ir pirmą kartą baletą aš pamačiau per televizorių...

Pertrauksiu. Gal atsimeni, koks tai buvo baletas?

Tikrai ne. Greičiausiai - rusų baletu klasika. Man buvo penkeri metai ir tada aš nusprendžiau: būsiu balerina. Taip pasakiau ir darželyje. Ir gavau

pirmąją savo pravardę. Mane pradėjo vadinti balerina. Ši pravardė lydėjo ir mokykloje. Aš ne tik svajojau ja tapti, bet pradėjau galvoti: kaip? Rinkdavau įvairius straipsnius žurnaluose, kur buvo rašoma apie šokėjus. Buvau gal trečiokė, kai nusipirkau Vytauto Grivicko knygą „Šokio menas“. Žiūrėdama į paveikslėlius, bandžiau stotis į klasikinės pozicijas, atkartoti judesius. Laimei, nesusižeidžiau. Prašiau mamos, kad mane vežtų į Čiurlionio mokyklą, mat laikraštyje perskaičiau, kad nuo dešimties metų vaikai priimami į baleto skyrių.

Visgi ten Tavęs neišvežė?

Augome dvynės. Mamai, matyt, labai pagailo savo mažos dukrelės, kuri turėtų gyventi internate, atskirta nuo tėvų ir nuo sesės - dvynukė mane labai mylėjo. Neišvežė. Tada lankiau gimnastiką, muzikos mokyklą, grojau smuiku, o dar ir dramos būrelis. Savo klasėje ir muzikos mokykloje turėjau labai gerą draugę Ireną Ašakaitę. Prigalvodavome įvairių dalykų, kuriuos parodydavome mokyklos koncertuose, renginiuose.

Tave domino ir kiti menai?

Mokykloje turėjome puikią mokytoją Tiškūnienę. Ji dar tarpukaryje buvo baigusi pedagoginius mokslus, lankiau jos dramos būrelį. Viename spektaklyje turėjau vaidinti paukštę. Mokytoja atsinešė baleto batelius - puantus, aš tada juos pirmą kartą pamačiau. Ir mokė mane stotis ant pirštų galų. Tai buvo labai sudėtinga...

Kaip nusprendei mokytis Kultūros mokykloje?

Baigusios aštuonias klases, mudvi - aš ir mano draugė Irena Ašakaitė - nusprendėme, kad laikas išvažiuoti iš Ukmergės ir pradėti siekti savo užsibrėžtų tikslų. Ji įstojo į Tallat - Kelpšos muzikos technikumą, smuiko klasę, o aš - į Kultūros mokyklą, dramos specialybę, kur ruošė kultūros darbuotojus, dramos būrelių vadovus.

Kaip išdrįsote - tik po aštuonių klasių? Kaip jus iš namų išleido?

Jei trumpai žvilgterėsime į šeimos istoriją... Senelis, mamos tėtis Jonas Šidlauskas, tapo savanoriu kuomet jam buvo aštuoniolika. Kovėsi prie Giedraičių, Širvintų rajone. Vaikystėje jo klausinėjau, kaip viskas buvo? Jis atsakė: „Man buvo aštuoniolika metų ir aš buvau labai drąsus“. Diedukas 1933 iš Ukmergės apskrities, Pagirių valsčiaus, Baubliškių kaimo su draugu važiavo dviračiais į Kauną pasitikti Dariaus ir Girėno. Gal ta mano drąsa ir ryžtas iš ten?

Įkvėpta giminės drąsos, būdama keturiolikos, atvykai į sostinę. Kokios patirtys?

Pirmiausia aš paragavau tikros kavos kavinėje „Žibutė“. Paskui aplankiau visus teatrus - teatre sėdėdavau kiekvieną vakarą. Radau ir kitos veiklos saviraiškai, lankiau pantomimą „Aušros“ klube, ten pat ir liaudies teatrą, jam vadovavo Algirdas Kaliūnas. Jis buvo Miltinio studijos auklėtinis. Vedžiau radijuje laidas vaikams. Viskas man buvo įdomu. Atrodė, kad teatras yra mano sritis – visam gyvenimui.

Tuomet apie studijas kultūros mokykloje.

Dirbu Vilniaus kolegijoje. Tose pačiose patalpose, Lydos gatvėje, kur dabar choreografijos salės, buvo Kultūros mokyklos bendrabutis. Pamenu, kaip kūrendavome krosnį. Kai kurios paskaitos irgi čia vykdavo... O pagrindinė salė - tuometinėje Gorkio, dabar Didžiojoje, gatvėje.

Kurie metai, Audrone?

Tai 1970–1973 - ieji. Mano kurso auklėtoja Danutė Armonienė - jauna, puiki pedagogė, ką tik baigusi Maskvoje studijas. Kūrėme spektaklius, pasirodydavome ir miesto publikai. Kurso draugai – režisierius Julius Dautartas, dainininkė Aldona Stasiulevičiūtė. Buvome jauni, kupini idėjų.

Ką veikė baigusi Kultūros mokyklą jauna režisierė?

Išvažiavau dirbti į Druskininkus. Ten vėl sutikau daug įdomių žmonių. Kultūros namuose dirbo Angelė ir Antanas Gedvilai. Ji - režisierė, jis - choreografas. Antanas gynė savo diplominį darbą ir aš pirmą kartą scenoje pašokau liaudies šokį. Kolektyvas buvo jaunas ir labai smagus. Man, lankiusiai pantomimą, repertuaras nebuvo sunkus. Šokome „Rugučius“, „Linėlį“, „Kubilą“ - daug šokių. Su šiuo kolektyvu dalyvavau Dainų šventėje. Druskininkuose susipažinau ir su Miku Suraučiumi, jis dirbo kultūros namuose, grodavo šokiuose, restorane.

Taigi, šokdama tautinius šokius, nusprendei...

...studijuoti choreografiją. Atvažiavau į Klaipėdą, labai jaudinausi. Abejojau, ar užteks man tų dviejų metų šokimo žinių, dar pantomimos technikos įgūdžių. Konkursas didžiulis, bet man pasisekė – aš įstojau. Buvau be galo laiminga. Turėjau puikius pedagogus, daug draugų... studijų metai buvo nuostabūs...

Tavo kelias į estradą - koks jis?

Su Miku Suraučiumi susipažinome Druskininkuose. Jam atvedžiau Ireną Ašakaite. Ji ir pradėjo ten dainuoti. Vėliau, jau dirbdamas filharmonijoje, Mikas kūrė koncertines programas. Pirmąją - su Stasiu Povilaičiu. Ši programa gyvavo

berods dvejus metus. Povilaitis išėjo į „Neriją“, tad Mikui reikėjo surasti savitą kelią ansamblui. Jis pirmasis Lietuvoje sumanė sukurti *šou*: dainininkės ir muzikantai privalėjo judėti, radosi teatralizuoti scenos sprendimai. Įtakos, manau, jam turėjo ir pažintis su režisieriumi Jonu Vaitkum, kuris kažkada grojo Suraučiaus ansamblyje Druskininkuose. Mikas pakvietė ir mane – choreografę. Studijuodama Klaipėdoje imdavausi drąsių choreografinių sprendimų. Nebijojau klysti, nebijojau kurti kitaip, nei buvau mačiusi. To meto ritmai manęs negąsdino - jie domino! Gaudydavau bet kokią informaciją iš užsienio – jos tuomet beveik ir nebuvo. Pamenu: pirmą kartą pamačiau džiazą šoki Klaipėdoje, seminare, vaizdajuostėje. Buvo nufilmuoti šiuolaikinių šokių kolektyvai. Ta informacija atklydo iš Amerikos ambasados.

Tai kokios tos Miko Suraučiaus programos, kuriose Tu dalyvavai? Kaip jas kūrėte?

Tame kolektyve aš dirbau keturis sezonus, sukūrėme penkias programas. Važinėjome po Lietuvą ir visą Sovietų sąjungą. Esame buvę ir užsienyje, o tas mūsų užsienis – tai Mongolijos Liaudies respublika, labai egzotiška šalis. Didžiausią įspūdį man paliko baltagvardiečių kapinės. Keistas landšaftas, tokios mažos kopos, kurias vadina *sopki*, balti akmeniniai antkapiai, o ant vieno sukosi vėjo malūnėlis.

Kokios tos programos? Vieną, būtent „Velnių malūną“, esu ir aš matęs.

- „Velnių malūnas“ - tai antroji programa, o mano pirmasis darbas buvo choreografija Miko Suraučiaus dainoms. Šoko trys merginos...

Ir Tu pati šokai, viena iš trejeto?

... ir aš, o dar ir solistė Irena Ašakaitė. Mes ne tik šokdavome, bet ir pritardavome solistėms. Tai buvo instrumentinis vokalinis ansamblis - dainavo, šoko ir muzikantai. Viskas buvo gyva. Na, o „Velnių malūnas“ - tai roko opera, bent jau taip manė Mikas Suraučius. Tai vientisas muzikinis kūrinys. Režisieriumi buvo Vytautas Kernagis, ką tik baigęs Maskvoje Teatro institutą. Tuomet jis dirbo filharmonijoje. Dirbti buvo įdomu: galvojome visi, kalbėdavomės per naktis, svarstydavome. Mikas siūlydavo įvairiausius sprendimus, net scenografijai. Pirmasis sumanė blizgančius burbulus, mąstė kaip padaryti, kad jie suktųsi, scenoje atsirado dūmai, panaudojome šešėlių teatro elementus. Šiandien tie sprendimai, regis, atrodytų naivoki. Bet tuomet tai buvo nauja, gražu ir nelaukta. Tai - 1980- ieji. Publika ėmė plūsti į Miko Suraučiaus koncertus. Ar kas dabar įsivaizduoja Vilniaus sporto rūmų gyvenimą? Rūmai šiandien tušti... Jie talpino apie penkis tūkstančius žiūrovų, o mes koncertuodavome ten penkias dienas iš eilės, turėdavome po du koncertus

per dieną, ir salė būdavo pilna. Šiandien galime svarstyti, kad tuomet žmonės mažai ką galėjo pamatyti...

O kitos jūsų programos?

Kita programa vadinosi „Iliuzija“. Ją režisavo Irena Ašakaitė. Scenarijų rašė kartu su Kęstučiu Žilinsku, talentingu Klaipėdos dramos teatro aktoriumi. Programoje dalyvavo didžiulė lėlė, ją valdė mūsų saksofonininkas. Jis - Algirdas Paulauskas - koncertuose turėjo didžiulį krūvį: šokdavo su ta dviejų metrų lėle ir dar grodavo saksofonu. Lėlę sukūrė Vitalis Mazuras - „Lėlės“ teatro režisierius ir dailininkas. Tai buvo įspūdinga programa. Vėl - pilnos salės, publikai labai patiko: daug Miko dainų, puikūs Algimanto Mikutos tekstai.

O kaip tuometinė cenzūra?

Programos vyko dar iki Brežnevo mirties, iki 1984-ųjų. Po to viskas iš tiesų pasikeitė. Mikas Suraučius rinkdavosi žinomų poetų tekstus, tokia buvo jo daina „Lietuva“ pagal Janinos Degutytės eiles. Mikutos tekstai irgi spausdinti, tad cenzūra jų aplenkė. 1984 metais, kuomet į valdžią atėjo Andropovas, vėliau Černenka, uždraudė viską, kas nors kiek kvepėjo vakarais. Vyrai buvo aprengti kostiumais, moterys nebedarė jokių judesių, nes kažkam rodėsi, kad tai erotiška, visi buvo labai prigąsdinti. Žmonės, jei tik norėjo likti savo vietose, dirbti savo darbą, kurti muziką - turėjo tam paklusti. Privalėjo pakeisti ir muzikinę, ir vizualią koncertinių programų kryptį. Tada aš turėjau išeiti, man nebebuvo ką veikti...

Kaip ir kada Tu, Audrone, vėl grįžai į Kultūros mokyklą?

Tuo metu Kultūros mokyklos choreografijos skyriui vadovavo Irena Čėsniienė, mano kursioke. Atėjau pas ją, pasakiau, kad esu laisva, filharmonijoje jau nebedirbu. Ji, žinodama mano kompozicijas, kurias aš kūriau studijų metais, o dar mano darbą filharmonijoje, pasiūlė dėstyti. Pradžią - labai sunki, jaučiau atsakomybę ne tik už kiekvieną studentą, bet ir už kiekvieną jo judesį, jo mintį. Kuomet pirmą kartą penkiabalėje sistemoje parašiau trejetą, man pačiai atrodė baisu. Tokie pirmieji metai... O per tuos mano pedagoginio darbo metus aš vis pastatydavau kokį šokį - tai vaikų kolektyvui, tai dainininkui, solistui, sukurdavau choreografiją, sceninį sprendimą.

Kokie Tavo svarbiausi darbai kartu su studentais?

Su studentais sukūrėme pačius didžiausius ir gražiausius darbus. Minėsiu Birštono džiaz festivalius - tai Vladimiro Čekasino projektai, paskutiniajame choreografiją kūrė patys studentai. Pastatėme ir miuziklą. Vienas jų - Jono

Jurkūno „Aidas ir Aida“, režisierius Antanas Gluskinas, libreto autorius Robertas Danys, scenografiją ir kostiumus sukūrė Giedrė Žiemytė.

Puikiai atsimenu šį miuziklą. Ir afišą, kurioje Tau – miuziklo choreografei - neliko vietos. Pyktelėjęs tada pakviečiau Tave interviu, jį išspausdino savaitraštis „7 meno dienos“.

Atsimenu... Kitas mūsų studentų miuziklas - pagal Laimučio Vilkončiaus dainas „Užgavėnių karnavalas“. Su studentais labai įdomu dirbti, žinoma, jie laiko visada turi mažai, visgi mokslas ir ne tik... Bet... Jei idėja įdomi, jei juos uždega pats sumanymas, jeigu dar ir muzika uždega - jie dirba nuoširdžiai ir atsidavę. Gaila, kad tie pasirodymai būna vieną ar kelis kartus. Tai nepaprasta patirtis ne tik jiems, bet ir man. Juos įkvėpti ir su jais dirbti yra laimė.

Paminėk savo studentus, kuriems šiandien jau patiems sekasi kurti?

Pirmiausia - Agnė Rickevičienė, kuri įdomiai dirba ir su vaikais, ir suaugusiais kurdama šiuolaikinę choreografiją. Sergejus Jerpeliovas pasuko teatro link, kartu su aktore Dalia Michelevičiūte rengia įvairius pastatymus. Michailas Levinas, Laura Radzevičiūtė šoka Juriiaus Smorigino „Vilniaus balete“, *pop* scenoje žiba Karina Krisko.

Daug mūsų studentų dirba ir pedagoginį darbą.

Labai daug. Choreografijos sąvoka – erdvi, ji apima daugybę žanrų, visada atrasi tą terpę, kurioje gali reikštis, tobulėti.

Nuotraukoje - Miko Suraučiaus ansamblio programa "Iliuzija" (iš Audronės Damarackienės asmeninio archyvo).